

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

на тему: «Створення системи екологічного моніторингу в межах стратегічної екологічної оцінки програми соціально-економічного розвитку м. Миколаєва на 2024–2026 роки»

Виконав:

студент групи 4281 Г.В. Дідан

Керівник роботи:

доц. каф. екології та ПТ А.М. Мозговий

Метою роботи є

- розробка системи екологічного моніторингу в межах стратегічної екологічної оцінки (СЕО) Програми соціально-економічного розвитку м. Миколаєва на 2024-2026 роки, яка дозволить забезпечити своєчасне виявлення, оцінку та управління екологічними ризиками, сприяти інтеграції екологічних міркувань у процеси стратегічного планування та управління міським розвитком.

Завданням роботи є:

- Проаналізувати нормативно-правову базу України та міжнародні стандарти у сфері стратегічної екологічної оцінки та екологічного моніторингу.
- Визначити роль і значення СЕО у формуванні програм соціально-економічного розвитку міста.
- Дослідити структуру та зміст Програми соціально-економічного розвитку м. Миколаєва на 2024-2026 роки.
- Визначити основні екологічні ризики та впливи, пов'язані з реалізацією Програми.
- Обґрунтувати необхідність створення системи екологічного моніторингу в межах СЕО.
- Розробити концептуальну модель системи моніторингу із зазначенням її функцій, інструментів (ГІС, сценарне моделювання тощо) та механізмів взаємодії між органами влади й громадськістю.
- Сформулювати рекомендації щодо впровадження системи екологічного моніторингу у практику стратегічного планування міста.

ЕТАПИ ПРОВЕДЕННЯ СЕО (СТРАТЕГІЧНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ)

- Визначення необхідності проведення СЕО (Чи підлягає документ стратегічному екологічному оцінюванню відповідно до законодавства?)
- Інформування громадськості про початок СЕО (Оприлюднення повідомлення про розроблення документа державного планування та початок СЕО)
- Підготовка звіту про стратегічну екологічну оцінку (Оцінка впливу документа на довкілля, у тому числі на здоров'я населення)
- Проведення громадського обговорення звіту (Надання звіту та проекту документа для публічних консультацій)
- Аналіз зауважень та пропозицій громадськості (Опрацювання отриманих зауважень та рекомендацій)
- Урахування результатів у проекті документа (Коригування документа з урахуванням висновків і зауважень)
- Прийняття / затвердження документа державного планування (Остаточне затвердження документа з включеною екологічною інформацією)
- Моніторинг впливу реалізації документа на довкілля (Регулярний контроль за наслідками реалізації, виявлення відхилень, вжиття заходів)

Основні цілі Програми соціально-економічного розвитку м. Миколаєва (2024-2026)

- Відновлення критичної інфраструктури міста, пошкодженої внаслідок військових дій.
- Підвищення якості життя населення через покращення житлово-комунального господарства, медичних і освітніх послуг.
- Сприяння економічному зростанню шляхом підтримки малого та середнього бізнесу, залучення інвестицій та стимулювання зайнятості.
- Екологічна стабілізація та стійкий розвиток, включаючи запровадження енергоефективних і природоохоронних рішень.
- Цифрова трансформація міського управління, автоматизація послуг і впровадження Smart-сервісів.

Основні завдання Програми

- Модернізувати систему водопостачання, енергетики, транспорту, враховуючи екологічні стандарти.
- Реалізувати програми житлового будівництва, зокрема для внутрішньо переміщених осіб.
- Забезпечити стабільне функціонування систем охорони здоров'я, освіти та соціального захисту.
- Розвивати цифрову інфраструктуру та впровадити електронні сервіси для жителів.
- Підвищити енергоефективність об'єктів міської інфраструктури, зменшити втрати ресурсів.
- Створити умови для розвитку підприємництва, підтримки стартапів і залучення інвесторів.
- Забезпечити ефективну комунікацію між органами влади та громадянами.
- Інтегрувати екологічний компонент у стратегічне планування, зокрема через впровадження системи екологічного моніторингу.

Екологічні індикатори та індикатори здоров'я населення, запропоновані для оцінювання результативності реалізації Програми

Перелік завдань/заходів	Індикатори
Реалізація заходів «Комплексної програми охорони довкілля Миколаївської області на 2021 – 2027 роки»	Обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних і пересувних джерел % заповідності територій ПЗФ
Впровадження сучасних технологій поводження з відходами	Обсяги утворення та перероблення, утилізації твердих побутових відходів; % вторинної сировини, що переробляється; Несанкціоновані сміттєзвалища
Продовження реалізації інвестиційного проєкту «Розвиток системи водопостачання та водовідведення в м. Миколаїв» за рахунок кредитних ресурсів Європейського інвестицій-ного банку	По Миколаївській міській територіальній громаді: - обсяги забору та використання свіжої води; - обсяги скидання зворотних вод у водні об'єкти; - обсяги скидання очищених і недостатньо очищених зворотних вод у водні об'єкти; - якість води у поверхневих водних об'єктах; - частка міського населення, яке має доступ до централізованого водопостачання та каналізування
Будівництво, реконструкція, капітальний ремонт об'єктів водопостачання	По Миколаївській області: - обсяги забору та використання свіжої води; - якість води у поверхневих водних об'єктах; - реконструкція існуючих водогонів; - якість води у підземних джерелах водопостачання; - частка населення, яке має доступ до централізованого водопостачання
Будівництво, реконструкція, капітальний ремонт об'єктів водовідведення	- обсяги скидання зворотних вод у водні об'єкти; - обсяги скидання очищених і недостатньо очищених зворотних вод у водні об'єкти; - частка населення, яке має доступ до централізованого каналізування
Продовження реалізації інвестиційних проєктів сонячної, вітрової енергетики	- частка виробництва енергії з відновлюваних джерел
Розвиток системи первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медицини	- рівень захворюваності населення - рівень смертності внаслідок хвороб

Цільові індикатори, які передбачається досягти в короткостроковій перспективі

Ціль	Індикатор	Одиниця виміру	2026
зменшення забруднення атмосферного повітря від пересувних джерел, пропаганда здорового способу життя	- будівництво велосипедної доріжки	м	4200
	- будівництво нової тролейбусної лінії	об'єктів	1
	- реконструкція котельні будівлі Миколаївської гімназії № 23 Миколаївської міської ради Миколаївської області, за адресою: вул. Гарнізонна, 10, м. Миколаїв. Коригування, у т.ч. проектно-вишукувальні роботи та експертиза	об'єктів	1
зменшення обсягів скидів стічних вод та припинити скид забруднених стоків	- будівництво та реконструкція каналізаційних мереж і очисних споруд каналізації	об'єктів	13
	- реконструкція насосної станції каналізації	об'єктів	1
	- реконструкція глибоководного випуску скидного колектору від міських очисних споруд каналізації	км	1,123
	- нове будівництво системи водовідведення у приватному секторі	об'єктів	1
	- реконструкція водогону Ду 1000 мм по просп. Миру від вул. Південна до вул. Погранична в м. Миколаєві, в т.ч. проектно-вишукувальні роботи та експертиза	об'єктів	1
збільшення зелених насаджень, покращення якості зелених зон міста	- реконструкція скверів парків, об'єктів садово-паркового мистецтва, зон рекреаційного призначення	га	103,61
		об'єктів	9
зменшення розвитку екзогенних процесів на території міста	- ліквідація наслідків підтоплення шляхом будівництва дренажних колекторів	м	8685
	- будівництво берегоукріплювальних споруд	об'єктів	1
	- нове будівництво комплексу дренажних споруд для інженерного захисту від підтоплення	об'єктів	1
проведення заходів, спрямованих на сталий розвиток та захист навколишнього природного середовища	- створення «Миколаївського індустріального парку»	об'єктів	1

Висновки

- Законодавча база України у сфері СЕО, хоч і відповідає базовим вимогам Директиви 2001/42/ЄС, потребує подальшої імплементації через розробку методичних інструментів і посилення практики екологічного моніторингу на місцевому рівні.
- Програма соціально-економічного розвитку м. Миколаєва включає широкий спектр завдань, реалізація яких потенційно може мати значний вплив на довкілля. Тому необхідність стратегічної оцінки та моніторингу є обґрунтованою і своєчасною.
- Система екологічного моніторингу, розроблена в рамках даної роботи, передбачає використання комплексного підходу із застосуванням сучасних інструментів: ГІС-технологій, багатофакторного аналізу, сценарного моделювання, залучення громадськості та відкритих екологічних даних.
- Запропонована модель моніторингу дозволяє своєчасно виявляти негативні зміни в стані довкілля, оцінювати ефективність реалізації окремих заходів Програми, приймати обґрунтовані управлінські рішення та забезпечувати прозорість екологічної інформації.
- Розроблена система сприяє інтеграції екологічних міркувань у стратегічне планування, підвищує екологічну відповідальність влади та суспільства, забезпечує досягнення цілей сталого розвитку на місцевому рівні.
- Отже, реалізація системи екологічного моніторингу в рамках СЕО Програми соціально-економічного розвитку міста є дієвим інструментом запобігання екологічним загрозам, підвищення екологічної безпеки населення та формування екологічно відповідального управління міським розвитком

Дякую за увагу!